Turvallisuuskomitea
Säkerhetskommittén
The Security Committee

Vesa Valtonen

Lausunto

4.4.2017

FI.PLM.2017-1412
18/40.99.00/2017

VNS 3/2017 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko

Puolustusvaliokunnan kuuleminen 6.4.2017 - hybridiuhat ja kyberturvallisuus

1 Hybridiuhat

Puolustusselonteon keskeiset kehittämislinjaukset koskevat valmiutta, tiedustelukykyä, suorituskykyjen kehittämistä ja yhteistyötä. Valmius ja suorituskyvyt edellyttävät yhteistä tilannetietoisuutta, johon kytkeytyvät kansainvälisen verkoston lisäksi kansalliset viranomaiset ja muut turvallisuustoimijat. Tiedon jakaminen yhteistyöverkostoissa tukee välillisesti tai suoraan suojautumista hybridivaikuttamiselta.

Hybridiuhat mainitaan selonteossa kertaalleen puolustusjärjestelmän kehittämisluvussa, jossa viitataan osana EU:n kanssa tehtävään yhteistyöhön (s. 16). Muuten hybridivaikuttamiselta suojautumista ja vastavaikuttamista käsitellään useassa kohdassa selontekoa, hybridiä mainitsematta.

Hybridiuhat -termiä on käytetty varsin monitulkintaisesti erityisesti puolustusselonteon ulkopuolisessa viitekehyksessä. Uhkiin on liitetty sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteenkietoutuminen ja "uudet uhat". Tosiasiallisesti kumpikaan ilmiö ei ole uusi, joten hybridiuhkien mainitseminen määrittelemättömänä uhkamallina tai uudenlaisena uhkatyyppinä johtaa harhaan. Parempi termi olisi "hybridivaikuttaminen" kuvaamaan tahallisen vaikuttamisen ja myös ei-tarkoituksellisten vikojen ja onnettomuuksien jne. käyttämistä koordinoidusti, synkronoidusti ja epäsymmetrisesti. Uhkat ovat siis voittopuolisesti tuttuja, mutta niiden häikäilemätön käyttö ja yhdistelmät ovat valtaosalle viranomaisiakin uusi ilmiö.

Turvallisuuskomitea on laatinut vuonna 2015 selvityksen hybridiuhkiin varautumisesta ja seurannut toimenpidesuositusten edistymistä. Selvityksen tulokset raportoitiin TP-UTVA:lle 15.3.2017. Varautuminen on kehittynyt hyvään suuntaan ja mm. useita lainsäädäntöhankkeita on valmisteilla. Viranomaisten tietoisuus on kehittynyt hyvin ja yhteisen tilannetietoisuuden kehittämiseksi tehdään edelleen kovasti töitä. Puolustusselonteon linjaukset tukevat yhteistä varautumista kokonaisturvallisuuden toimintaperiaatteen mukaisesti.

2 Kyberturvallisuus

Kybertoimintaympäristön merkitys kasvaa. Kyberkeinojen käyttöä poliittisten päämäärien saavuttamiseksi ei voida sulkea pois, todetaan selonteon toimintaympäristökuvauksessa. Johtopäätös vastaa Turvallisuuskomitean havaintoja, mm. vuoden 2016 yhteiskunnan turvallisuusraportissa kyberhäiriötilanteet olivat määrältään ja vaikutuksiltaan kaikkein tunnistetuista häiriötilanteista merkittävimpiä.

Selonteossa mainittuja kehittämistarpeita viedään eteenpäin kohta julkaistavassa Suomen Kyberturvallisuusstrategian uudessa toimeenpano-ohjelmassa. Puolustusselonteossa kehittämiskauden yhtenä painopistealueena mainittu kyberpuolustus[1] on huomioitu myös toimeenpano-ohjelman tavoitteissa.

[1] Selonteon määritelmässä kyberpuolustus = Kyberturvallisuuden maanpuolustuksellinen osa-alue, joka muodostuu tiedustelun ja valvonnan, vaikuttamisen ja suojautumisen suorituskyvyistä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Turvallisuuskomitea
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
tk@turvallisuuskomitea.fi
www.turvallisuuskomitea.fi

Kyberturvallisuuden kansallinen edistäminen perustuu vuonna 2013 julkaistuun Suomen Kyberturvallisuusstrategiaan (valtioneuvoston periaatepäätös) sekä siihen liittyvään toimeenpano-ohjelmaan. Strategiassa määriteltiin ne tavoitteet ja toimintalinjat, joiden avulla vastataan kybertoimintaympäristöön kohdistuviin haasteisiin ja varmistetaan sen toimivuus. Strategiassa kyberrikollisuus ja kyberpuolustus, eli käytännössä poliisin ja puolustusvoimien toimialat, saivat omat toimenpiteensä. Näitä molempia kyberturvallisuuden osa-alueita on siitä lähtien kehitetty edelleen. Esimerkkeinä meneillään olevista kehityshankkeista ovat valmisteilla olevat hallituksen esitykset sotilas- ja siviilitiedustelulainsäädännöstä, joka tuotaneen eduskuntaan syksyllä 2017.

Kyberturvallisuuden toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti uusien palvelutuotantomallien, teknologioiden ja niihin kohdistuvien uusien vaikuttamiskeinojen myötä. Helmikuussa 2017 julkaistun valtioneuvoston selvityksen "Suomen kyberturvallisuuden nykytila, tavoitetila ja tarvittavat toimenpiteet tavoitetilan saavuttamiseksi" mukaan viime vuosien kyberuhkien merkittävimmät trendit ovat olleet kiristyshaittaohjelmien kasvu, haavoittuvuuksien hyödyntäminen, laitteistoihin kohdistuvat uhkat sekä liiketoiminnan tuhoamiseen tai henkilötietojen varastamiseen tähtäävät hyökkäykset. Tulevaisuudessa nähdään todennäköisesti yhä kehittyneempiä kyberhyökkäyksiä ja lisää tietovuotoja. Verkkoon liitettävien esineiden määrä kasvaa, joten haitantekijät saavat lisää hyökkäysmahdollisuuksia. Kyberturvallisuusosaaminen on digiajan uusi kansalaistaito ja toiminnan jatkuvuuden edellytys.

Suomen Kyberturvallisuusstrategian uusi päivitetty toimeenpano-ohjelma käsitellään Turvallisuuskomiteassa 10. huhtikuuta 2017. Ohjelma valmistaudutaan julkaisemaan pian tämän jälkeen. Edellisen ohjelman tapaan toimenpide-esitykset on laadittu yhdessä vastaamaan yhteiskunnan kannalta merkittävien kehityskohteiden edistämiseksi. Toimeenpanon ja seurannan vastuut määritellään, jotta Suomen kyberturvallisuuden tilan arviointi olisi mahdollista.

Digitalisaatio etenee vääjäämättä. Muodostuakseen tosiasiallisesti kansalliseksi menestystekijäksi kyberturvallisuus on huomioitava digitalisaatioon kuuluvana ominaisuutena. Tämän edistämisessä turvallisuustoimijoiden ohella koko väestöllä on oma roolinsa. Tukeakseen kansalaisten kyberosaamista Turvallisuuskomitea julkaisee kyberturvallisuusstrategian toimeenpano-ohjelman ohella kansalaistaitoja palvelevan kyberoppaan.

Pääsihteeri Vesa Valtonen

Jakelu Eduskunnan Puolustusvaliokunnan jäsenet

Tiedoksi Turvallisuuskomitean puheenjohtaja
Turvallisuuskomitean sihteeristö

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Turvallisuuskomitea
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
tk@turvallisuuskomitea.fi
www.turvallisuuskomitea.fi